

Polemia.

Feminizmus és a progresszív pártok taktikája.*

Az emberiség egész történelmének végigvonul a haladók és maradók táborának harca, változó csak a harcban állók fegyvertárának tartalma. A mai conservatív program forradalmat jelentett volna a múlt század elején, a mai progresszív programot idővel még a legmaradibb párt is keveselni fogja. Kivétel e magától értetődő szabályban csak a nő helyzete: a maradi párt életfelfogásában és világrendjében a nő a múlt idők szellemében él, a modern ember legjobb esetben vigasztalja és hitegeti egy jobb jövő reményével, — melyet türelmesen kívárni a jelen helyzetében biztatja a nőt. Ezért van még a conservatív tábor is abban a helyzetben, hogy a nőknek engedményeket tegyen. És ezért fontos az engedmények kivívását ott kezdeni, a haladást legjobban erőltetni ott, honnan az ut a leghosszabb.

Az engedmények kivívása, a nők helyzetének javulása aránylag legkönnyebb akkor, mikor megváltozott gazdasági érdekek azt megkövetelik, kikényszerítik. Bizonyos, hogy a nő gazdasági helyzetének javulásával a róla alkotott erkölcsi felfogás is változik, de ez erkölcsi felfogást függetleníteni kell a gazdasági kérdésektől, amennyiben e felfogás a faj jövőjének és fejlődésének szolgálatában áll. Ha a nő ma és a jövőben is elfogadja magára nézve a monogamia törvényeit, a szentesített formákon kívül is és megkívánja e törvények komoly betartását a párjától is, ez nem a férfiak által a nőkre erőszakolt felfogás elfogadása, nem a férfi igájába való kényszerű megadás, hanem egy magasabb szempont érvényesítése, mely nagyobb kötelezettséget is szabad akaratból vállal a faj jövője érdekében. Mert a szabad asszonytól felesleges félteni a családot a meghittsége és tisztasága; a leigázott, a rabszolga asszony lázad fel gazdasági nyomorúságában vagy szabadság vágyában a conventiók börtöne mélyéből.

A gazdasági fejlődés lassúbb vagy gyorsabb haladása függ ugyan conservatív vagy progresszív világfelfogások túlsúlyra jutásától, de a fejlődést magát megakasztani nem bírja. A nő productiv pályákra való mindnagyobb tódulása a szükségszerű és elodázhatatlan gazdasági fejlődés egy ilyen étapeje. Ebbe bele kell nyugodnia a legmaradibb felfogású társadalomnak is. A tapasztalat azt mutatja, hogy a maradi társadalom siet ez elfogadott tényekből levonni a maga következtetését és csak még súlyosabb kötelességekkel megterhelni a nőt. A súlyosabb kötelességeket vállalt conservatív felfogású nő is csakhamar megszerzi azon tapasztalatot, hogy jogok nélkül nem boldogulhat. így hatnak a kényszerítő gazdasági változások automatikusan a haladás felé, gyorsabban mintsem a progresszív eszmék megvalósíthatnának.

Ezért nem az a lényeges, hogy a gazdasági fejlődés kényszerítő hatása alatt ki tesz fejlődést szolgáló engedményeket: a conservatív, vagy a progresszív tábor?

Ha hajlandók vagyunk is elismerni, hogy a progresszív tábor zászlóján, majdnem elérhetetlen magasságban és távolságban lobog a nők egyenjogúsítása, eltagadhatat-

lan tény az, hogy a már elért feminista vívmányok, bármily szerények, vagy nagyszabásúak legyenek is, mindenütt a világon a haladást szolgálják.

Peccatur intra et extra, — ez az igazság?

Valóban, vétkesek vagyunk abban, hogy míg kezdetben túlhiszékenyek, túlbizakodók voltunk, a tapasztalatok során a csalódások keserűvé tették bennünket? Harcba mentünk a jogainkért és szemben találtuk magunkkal a progresszív tábor, amelyiken túl pillantottuk csak meg az elérendő célt. A nők választójogának kivívása — még a korlátoltnak is — lett volna az a csákány vágás, — mint azt a norvég példán is tapasztalhatták kik nem szenvednek önkéntes és szabályozható vakságban és sükettségben, — mely az első szétmállott téglát emeli ki a roskatag épületből. És ha a mi progresszív feminista csoportunknak sikerülni fog csákányunkat a rozzant épületbe belevágni, ez minden csoportnak előnyére lesz. S addig is, a mi progresszív gondolataink terjedése hasznára lesz — az egész emberiség haladásának, jövő nemzedékek fejlődésének.

Mellerné Miskolczy Eugénia.

* L. Ágoston Péter cikkét a 9. számban.